

Oude kunst als inspiratiebron voor nieuwe kunst

Een jong meisje laat uit een aarden kan een fijn straaltje melk in een bakje lopen. Hiermee is de handeling in het beroemde schilderij van Vermeer beschreven. Meer gebeurt er niet. Op de tafel staan brood, een kan en een blauwe doek. Op de grond staat een stooftje met wat rommel eromheen. Aan de muur links hangen een mand, een koperen emmertje en is de lijst te zien van een klein schilderijtje. Het licht komt van links door een raam waarvan de benedenhoek te zien is. Een bijzonder detail in het raam is het kapotte ruitje waardoor net iets anders gekleurd licht op het kozijn valt. De muur achter het meisje is witgepleisterd. In de muur zitten twee spijkers; op andere plaatsen heeft Vermeer spijkergaatjes geschilderd. Alles is zorgvuldig om de kleine huishoudelijke handeling gecomponeerd en straalt rust en concentratie uit.

Hoekje

Wat in Vermeers schilderijen steeds weer fascineert is de manier waarop hij het licht schildert, of liever, de manier waarop hij laat zien hoe het licht op voorwerpen en mensen valt. Dat licht geeft de voorwerpen en het meisje volume. Vermeer heeft nauwkeurig gekeken naar de lichtinval en maakte op een meesterlijke manier, met een penseel en wat verf, een illusie van een ruimte met een melkschenkend meisje. Verbluffend is de manier waarop hij de voorwerpen in de schaduw van het invallende licht heeft geschilderd. De hoek waar de mand, de koperen emmer en het kleine lijstje hangen is met zijn diffuse lichtspel een van de mooiste geschilderde hoekjes uit de kunstgeschiedenis.

Slagroommeisje

Marja van Putten kan zich niet herinneren dat ze *Het Melkmeisje* niet kende. Al lang broeide bij haar het idee er in haar werk iets mee te doen. Ze maakte een 'slag-

roommeisje'. In een hoek van haar atelier bouwde ze het hoekje van *Het Melkmeisje* na. De tafel met wat er op stond beschilderde ze met bronsverf. Vervolgens nam ze zelf plaats in het decor en liet zich al slagroomsputend maar in de houding en kleding van het melkmeisje fotograferen. De foto's die hiervan het resultaat waren liet ze bij een winkel die T-shirts bedrukt op stukken wit katoen afdrucken. Uiteindelijk spande ze de bedrukte doekjes op een spieraam. De foto's werden zo weer 'schilderijtjes'.

Houding

Op enkele foto's uit Van Puttens Melkmeisjeserie giet ze net als Vermeers voorbeeld een straaltje uit een kan in een bakje. Bij het poseren voor die foto's merkte ze dat ze, nauwkeurig de houding kopiërend van Vermeers melkmeisje, de vloeistof niet netjes in de bak kon gieten. Het straaltje viel buiten haar blikveld. Haar assistent achter de fotocamera moest met aanwijzingen Van Puttens armen in de goede stand praten. Wonderlijk genoeg lijkt de blik van Vermeers melkmeisje volkomen gefixeerd op het

Johannes Vermeer

Het Melkmeisje, ca. 1658-1660

Olieverf op doek, 45,5 x 40,6 cm

Marja van Putten

Melkmeisje, zelfportret, 1993

Kleurenprint op doek, 33 x 28 cm

(foto: Wilma Peeters)

straaltje melk. Misschien is dit een aardig experiment voor Vermeeronderzoekers.

Toefjes

In haar werk experimenteert Marja van Putten steeds met het begrip schilderei. Het liefst werkt ze, naar eigen zeggen, met "niet-schilderkunstige materialen". Voorbeelden zijn: schilderijen met opge-naaide knopen, bitterkoekjes of plankjes waarop weer bijzondere voorwerpen staan. Bij een aantal schilderijen gebruikte ze wel verf maar bracht die niet op met

een penseel maar met een slagroomsput. Slagroom spuiten komt vaker voor in het werk van Van Putten. Ze versierde eens een enorme graafmachine met slagroom en maakte daar foto's van.

Contrast

De concentratie van Van Putten als slagroommeisje is dezelfde als die van het origineel. De slordige slierten slagroom op *Melkmeisje, zelfportret* staan juist in contrast met Vermeers subtiele straaltje melk. Van Putten werd baldadig van de

Johannes Vermeer

Johannes Vermeer werd in 1632 in Delft geboren. Hij bleef zijn hele leven in Delft wonen en overleed er in 1675. Hij was getrouwd, had veel kinderen en werd in 1653 lid van het gilde van ondermeer de schilders: het St. Lucasgilde. Verder is er weinig over zijn leven bekend. Van Vermeer zijn maar 31 schilderijen bewaard gebleven. Daarvan zijn er zeven in Nederland te zien. Drie in het Mauritshuis in Den Haag en vier in het Rijksmuseum.

Marja van Putten

Marja van Putten werd in 1956 in Rotterdam geboren. Ze kreeg haar opleiding aan de Rietveld-academie in Amsterdam. Van Putten maakt romantische hedendaagse schilderijen gebruikmakend van niet-schilderkunstige materialen en/of verf. Marja van Putten woont en werkt in Amsterdam. Haar werk bevindt zich in particuliere collecties en artotheken en is geregeld te zien op tentoonstellingen in Nederland.

eeuwenlange verstillings van het door haar bewonderde schilderij. De tafel is van brons geworden. Deze verwijzing naar de beeldhouwkunst staat in nog schriller contrast met de slagroom, die slechts verwijst naar de huiselijkheid van taartjes en kopjes koffie. Met dit spel van tegenstellingen en het samenvoegen van wat niet bij elkaar hoort, creëert Marja van Putten werken die de ogen willen verrassen, maar waar ook om gelachen mag worden.

Herman van Gessel